

Fourth Croatian Bologna Seminar

4. hrvatski Bologna seminar

Opatija, 5. i 6. listopada 2007.

ISHODI UČENJA I NJIHOVO PRAĆENJE

- RADIONICA -

Doc. dr. sc. Vesna Kovač
Filozofski fakultet u Rijeci

Vesna Kovač (2007)

STRUKTURA RADIONICE

- Uvodna razmatranja
- Pravilno formuliranje ishoda učenja studenata
- Konstruktivno povezivanje pojedinih elemenata nastavnog/studijskog programa
- Najčešća pitanja, nejasnoće i dileme vezane uz pristup studiranju na osnovi ishoda učenja

UVODNA RAZMATRANJA

Vesna Kovač (2007)

ISHODI UČENJA SU...

- ... iskazi kojima se izražava što student treba znati, razumjeti i/ili biti u stanju pokazati nakon što završi određeni proces učenja
- Definicija ima mnogo – neke se fokusiraju na individualne aktivnosti i odgovornosti studenata, neke na učinkovitost okružja za učenje (*educational environment*)

ŠTO SE SVAKI NASTAVNIK MORA ZAPITATI PRILIKOM PLANIRANJA NASTAVE:

- Kako odrediti što je ono najvažnije što studenti moraju naučiti u ograničenom vremenu pohađanja kolegija (pitanje **ishoda učenja**)
- Na koji način izvoditi nastavu koja će rezultirati visokom razinom učenja za što veći broj studenata (pitanje **poučavanja/nastavnih metoda**)
- Na koji način odabrati ili izraditi instrumente i tehnike procjenjivanja kojima se prikupljaju informacije o realiziranim ishodima učenja (pitanje **procjenjivanja**)
- Na koji način osigurati da su ishodi učenja, poučavanje i procjenjivanje međusobno konzistentni (pitanje **konstruktivnog povezivanja**)

O OPSEGU, DOSEGU I AMBICIOZNOSTI FORMULIRANJA ISHODA:

- Važno je odrediti i razlikovati vremenski doseg i provjerljivost ishoda učenja u tom vremenu:
  - Nakon završetka obrazovanja (vizija studijskog programa)
  - Nakon perioda predviđenog za realizaciju određenog nastavnog predmeta (izvedbeni nastavni program kolegija)
  - Nakon jednog nastavnog sata tog predmeta (planiranje nastavne pripreme)
- Potrebno je voditi računa o realizaciji svih ishoda učenja u predloženoj vremenskoj vertikali

1. DIO

PRAVILNO FORMULIRANJE ISHODA UČENJA STUDENATA – *CONDITIO SINE QUA NON* ZA ADEKVATNU PRIMJENU PRISTUPA STUDIJU TEMELJENOM NA ISHODIMA UČENJA

OČEKIVANI ISHODI NAKON PRVOG DIJELA:

Polaznici će:

- Pravilno formulirati očekivane ishode učenja studenata
  - S obzirom na željenu razinu postignuća studenata
  - S obzirom na područje znanja
- Komentirati i analizirati svrhu i važnost brige o adekvatnoj kategorizaciji ishoda učenja

2. DIO
KONSTRUKTIVNO POVEZIVANJE
POJEDINIH ELEMENATA
NASTAVNOG/STUDIJSKOG
PROGRAMA

Vesna Kovač (2007)

OČEKIVANI ISHODI NAKON DRUGOG DIJELA

Polaznici će:

- Opisati primjere konstruktivnog povezivanja pojedinih dijelova *nastavnog/studijskog programa* (ishodi učenja i nastavne metode; ishodi učenja i procjenjivanje/ocjenjivanje; ishodi učenja i sadržaj; ishodi učenja i željeni pristup učenju studenata; ishodi učenja i ECTS...)

3. DIO
NAJČEŠĆA PITANJA, NEJASNOĆE I
DILEME VEZANE UZ PRISTUP
STUDIRANJA NA OSNOVI ISHODA
UČENJA

Vesna Kovač (2007)

Polaznici će:

- Raspravljati o mogućnostima izrade studijskih/nastavnih programa u vlastitoj nastavnoj praksi
- Ukazati na eventualne teškoće (adekvatne) primjene pristupa temeljenog na ishodima učenja
- Predložiti promjene koje je potrebno učiniti na razini institucije/resornog ministarstva kako bi se pristup mogao adekvatno primijeniti

1. DIO

PRAVILNO FORMULIRANJE ISHODA UČENJA STUDENATA

Vesna Kovač (2007)

NAGLASITI ĆE SE:

- Pravila za formuliranje ishoda učenja
- Briga o razinama postignuća studenata
- Briga o željenoj dimenziji/području znanja

O FORMULIRANJU ISHODA UČENJA

Vesna Kovač (2007)

DVIJE (JEDNOSTAVNE) UPUTE ZA PRAVILNO FORMULIRANJE ISHODA UČENJA:

- Fokusirati se na ono što će student moći/biti u stanju napraviti nakon određenog perioda studiranja (**a ne što će nastavnik činiti tijekom izvođenja određenog kolegija**)
- Pri tom koristiti jasne, konkretne i precizne (mjerljive) ishode učenja

POŽELJNI I NEPOŽELJNI GLAGOLI

POŽELJNI/ PRECIZNI

- Analizirati...
- Opisati...
- Definirati...
- Napraviti...
- Usporediti...
- Razlikovati...
- Argumentirati...

NEPOŽELJNI/ NEPRECIZNI

- Znati...
- Razumjeti...
- Cijeniti...
- Zapamtiti...
- Upoznati...
- Naučiti...
- Osvijestiti...

O ŽELJENIM RAZINAMA (OBRAZOVNIH) POSTIGNUĆA STUDENATA

Vesna Kovač (2007)

NAGLASIT ĆE SE

- Koje razine postignuća postoje (na temelju rezultata provedenih istraživanja?)
- Do koje razine želimo dovesti naše studente?
- Zašto baš do te razine (zbog potreba tržišta rada, za potrebe nastavka obrazovanja ili?)

- Željena razina postignuća uvjetovat će ne samo izbor sadržaja, već i
  - željenu vrstu aktivnosti studenata (u nastavi i izvan nastave),
  - aktivnosti nastavnika (u nastavi i izvan nastave)
  - načine praćenja i procjenjivanja postignuća ishoda učenja
  - promišljanje o opterećenju studenata i nastavnika u određenom kolegiju
  - ...

6 RAZINA (OBRAZOVNIH) POSTIGNUĆA

- **POZNAVANJE ČINJENICA** (sposobnost prizivanja činjenica, klasifikacija, definicija, teorija)
- **RAZUMIJEVANJE** (sposobnost transfera podataka iz jednog oblika u drugi; interpretacija važnosti podatka)
- **PRIMJENA** (sposobnost primjene znanja, iskustva i vještine u novoj situaciji)
- **ANALIZA** (sposobnost razdvajanja informacija na različite dijelove)
- **VREDNOVANJE** (sposobnost davanja procjena, argumenata, kritika)
- **SINTEZA/STVARANJE** (sposobnost stvaranja novih informacija ili uradaka na osnovi prikupljenih podataka)

RAZINE POSTIGNUĆA I OČEKIVANI KOGNITIVNI PROCESI

■ PAMĆENJE ČINJENICA

- Prepoznavanje
- Prizivanje

■ RAZUMIJEVANJE

- Interpretiranje
- Navođenje primjera
- Klasificiranje
- Sumiranje
- Uočavanje
- Uspoređivanje
- Objašnjavanje

■ PRIMJENA

- Izvršavanje
- Implementacija

- **ANALIZA**

- Diferenciranje
- Organiziranje
- Određivanje

- **VREDNOVANJE**

- Provjeravanje
- Kritiziranje

- **SINTEZA**

- Generiranje
- Planiranje
- Stvaranje

POGLEDAJTE PRIMJER 1

Vesna Kovač (2007)

O PODRUČJIMA ZNANJA

Vesna Kovač (2007)

PODRUČJA ZNANJA

- Činjenično znanje
- Konceptualno znanje
- Proceduralno znanje

PODRUČJA ZNANJA I PODKATEGORIJE

A. ČINJENIČNO ZNANJE - osnovni elementi koje studenti moraju znati kako bi upoznali predmet ili riješiti problem

A.a Poznavanje terminologije

A.b Poznavanje pojedinih detalja i elemenata

B: KONCEPTUALNO ZNANJE - međusobna povezanost između temeljnih elemenata veće strukture koja im omogućuje zajedničko funkcioniranje

B.a Poznavanje klasifikacija i kategorija

B.b Poznavanje principa i generalizacija

B.c Poznavanje teorija, modela i strukture

Vesna Kovač (2007)

C: PROCEDURALNO ZNANJE - kako nešto učiniti, metode ispitivanja, kriteriji za korištenje, algoritmi, tehnike, metode

C.a Poznavanje vještina i postupaka vezanih uz pojedini predmet

C.b Poznavanje tehnika i metoda

C.c Poznavanje kriterija za odlučivanje o primjeni određenih postupaka

POGLEDAJTE PRIMJER 2

Vesna Kovač (2007)

ZAŠTO VODITI RAČUNA O PODRUČJIMA ZNANJA

- Različita područja znanja zahtijevat će različite pristupe učenja studenata
- Različita područja znanja zahtijevat će različiti način poučavanja (aktivnosti studenata i nastavnika u nastavi)

ZADATAK

**SVRSTAJTE RAZLIČITE ISHODE UČENJA U
PRILOŽENU TABLICU (PRIMJER 3)**

DIMENZIJE ZNANJA	DIMENZIJE KOGNITIVNIH PROCESA					
	1. ZAPAMTITI	2. RAZUMIJETI	3. PRIMIENITI	4. ANALIZIRATI	5. VREDNOVATI	6. STVORITI
A. ČINJENIČNO ZNANJE						
B. KONCEPTUALN O ZNANJE						
C. PROCEDURAL NO ZNANJE						

2. DIO

KONSTRUKTIVNO POVEZIVANJE

Vesna Kovač (2007)

ŠTO JE TO KONSTRUKTIVNO POVEZIVANJE?

- Stupanj podudarnosti između definiranih ishoda učenja, načina poučavanja i procjenjivanja/ocjenjivanja...

PRIMJER

Vesna Kovač (2007)

**NAVEDITE NEKOLIKO ISHODA UČENJA IZ
VAŠIH NASTAVNIH PROGRAMA**

PITANJA ZA PROVJERU

Koja je očekivana razina postignuća ovog ishoda učenja? Očekivani kognitivni procesi? Svrstajte ishod u tablicu 3

Opišite očekivani pristup učenja studenata koji će rezultirati ovim ishodom (samostalni rad studenata na analizi dokumenta; ponavljanje informacija koje je za studente unaprijed pripremio nastavnik..)

- Opišite način poučavanja koji vodi prema očekivanom ishodu učenja (izlaganje nastavnika; rad na tekstu...)
- Opišite način procjenjivanja postignuća ishoda učenja
- Komentirajte vrstu i opseg opterećenja studenata i nastavnika prilikom realizacije ovog ishoda (potrebno ih je staviti u odnos prema ostalim ishodima učenja u tom kolegiju)

PRIKAZ ČESTO KORIŠTENIH METODA I TEHNIKA PROCJENJIVANJA ISHODA UČENJA

- Usmeno ispitivanje
- Pismeni ispiti
- zadaci objektivnog tipa
  - Zadaci s jednim ili više kratkih odgovora
  - Zadaci alternativnog izbora
  - Zadaci nadopunjavanja
  - Zadaci supstitucijskog tipa
  - Zadaci višestrukog izbora
  - Zadaci sređivanja po određenom kriteriju
  - Zadaci povezivanja (udruživanja)
- eseji
- problemski zadaci

**ANALIZIRAJTE POJEDINE NAČINE
PROCJENJIVANJA PREMA
PREDLOŽENIM KRITERIJIMA!**

Vesna Kovač (2007)

Zadaci	esejskog tipa	objektivnog tipa	rješavanje problema
što mjere (kakve ishode učenja)			
obuhvat gradiva			

Zadaci	esejskog tipa	objektivnog tipa	rješavanje problema
utjecaj na učenje			
sastavljanje pitanja			

Zadaci	esejskog tipa	objektivnog tipa	rješavanje problema
kontrola odgovora			
ispravljanje i ocjenjivanje			

SHEMA ZA PROVJERU

ISHODI UČENJA (RAZINE, KOGNITIVNI PROCESI,
PODRUČJE ZNANJA)

PRISTUPI UČENJU

NAČIN POUČAVANJA

NAČIN PROCJENJIVANJA

SITUACIJE U PRAKSI KOJE UKAZUJU NA POGREŠAN PRISTUP:

- Dominacija nastavnih metoda *ex cathedra* – dominacija na aktivnostima nastavnika, a ne studenata (predavanje vs. poučavanje)
- Pritisak koji se vrši (i na nastavnike i na studente) da se gradivo *pređe*, a ne da se *steknu znanja i vještine*
- Neusklađenost aktivnosti na nastavi i aktivnosti koje se provjeravaju na ispitu
- Provjera znanja i oblikovanje ocjene na temelju jedne i jedine metode procjenjivanja (usmeni ispit, testovi sa zadacima objektivnog tipa...)

3. DIO
NAJČEŠĆA PITANJA, NEJASNOĆE I
DILEME VEZANE UZ ISHODE
UČENJA

Vesna Kovač (2007)

PITANJA ZA PROVJERU/RASPRAVU NA RAZINI INSTITUCIJE

- Koje su kompetencije koje student treba steći/razviti po završetku kolegija?
  - Koje su opće kompetencije?
  - Koje su stručne kompetencije?
- Postoje li kompetencije definirane za cjelokupan studijski program koje nisu „pokrivene“ pojedinačnim kolegijima?
- Ima li preklapanja između kolegija?
- Imajući u vidu planiranu organizaciju nastave i metode procjenjivanja, koliko je radno opterećenje studenata i nastavnika, uključujući i vrijeme predviđeno za različite oblike samostalnog rada?
- ...?

PITANJA ZA POLAZNIKE

- Navedite dodatna pitanja i dileme vezane uz *primjenu pristupa studiju na osnovi ishoda učenja?*

KORIŠTENA LITERATURA

- Anderson, L. W. i Krathwohl, D. R. (2001). A Taxonomy for Learning, Teaching and Assessing. New York: Longman
- Crooks, T. (1994). Assessing Student Performance. HERDSA Green Guide no. 8.
- EC, Directorate-General for Education and Culture (2007). Tuning Educational Structures in Europe: Universities' Contribution to the Bologna Process.
- Gibbs, G. i Rowntree, D. (1999). Designing Assessment. The Open University: Practice Guide 3.
- Jarvis, P. (2002). The Theory & Practice of Teaching. London: Kogan Page
- Knight, P. (ur). (1995). Assessment for Learning in Higher Education. London: SEDA i Kogan Page
- Marsh, P. A. (2007). What is Known about Student Learning Outcomes and How does it Relate to the Scholarship of Teaching and Learning? International Journal for the Scholarship of Teaching and Learning. 1, 2, www.georgiasouthern.edu/ijstl

HVALA NA PAŽNJI!

Vesna Kovač (2007)